

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ MÚZEUM
HISTORICKÉ MÚZEUM

**Téma: Prvá svetová vojna
Domáci a zahraničný odboj
Vojenské uniformy**

Uniforma desiatnika pechoty rakúsko-uhorskej armády vz. 1908

vo farbe šľuče šedi (hechtgrau) zo začiatku Prvej svetovej vojny. Uniforma pozostáva zo saka, nohavíc (ženistických), a čiapky (feldkappe) vz. 1908. Čiapka má na vrchu čela kovový štítok s vyrezaným monogramom cisára Františka Jozefa I. Cez telo má naprieč z pravého ramena vojak prevesený látkový pechotný chlebník vz. 1888 (brotsack). Na chrbte má vojak torbu vz. 1887 s torbičkou na náboje vz. 1888 (patrontornister). Opásaný je koženým opaskom vz. 1888 s prackou, na ktorej je vyrazená cisárska orlica. Vpredu má po oboch stranách opaska zavesené kožené dvojsumky k pechotnej puške Mannlicher vz. 1895, ktorú má zavesenú na pravom ramene. Ako vypovedá vyplnený pečiatkový údaj v jednej z dvojskumiek, patrili príslušníkovi 2. kompánie 42. pechotného regimentu (Ernst August Herzog v. Cumberland, Herzog zu Braunschweig u. Lüneburg) rakúsko-uhorskej CK armády, ktorá sídlila v českom Terezíne. Na ľavej strane opaska má vojak cez pechotný chlebník zavesený bodák k puške Mannlicher vz. 1895 a za ním na koženom závesepoľnú lopatku (feldspaten). (*Obr. 1*)

Uniforma kapitána 6. husárskeho regimentu Wilhelma II. württemberského kráľa “Wilhelm II. König v. Württemberg” rakúsko-uhorskej CK armády

Na začiatku prvej svetovej vojny disponovala CK armáda veľkým množstvom jazdeckého vojska rôzneho typu napr.: dragúni, husári, uláni. Husárske vojsko bolo tradičnou historickou zložkou CK armády. Podľa farby attily (tradičný názov husárskeho kabátca, odvodený od mena húnkeho vojvodu Attilu) a jej doplnkov, bolo možné rozoznať príslušnosť k jednotlivým husárskym regimentom. Medzi základné delenia bolo delenie na svetlomodrú attilu a tmavomodrú attilu. (*Obr. 2*)

Uniforma príslušníka honvédskeho husárov rakúsko-uhorskej armády

Okrem husárskych vojsk rakúsko-uhorskej armády, mala aj jej uhorská zložka (Honvédi) svojich vlastných husárov. Na rozdiel od husárov CK armády nosili výlučne tmavomodré attily s bordovým šnurovaním a zlatými olivami. (*Obr. 3*)

Slávnostná uhorská husárska biela attila

z pozostalosti generál-majora rakúsko-uhorskej armády Juraja Mihalčiča (*Obr. 4*)

Nemecká prilba vz. 1916 (Stahlhelme M16)

Jedna z najkvalitnejších prilieb prvej svetovej vojny. Pre jej jedinečné riešenie ju do svojej výstroje zaradila v roku 1916 aj rakúsko-uhorská CK armáda. Pre tvar dvoch postranných výstupkov, na ktoré sa dal pripievať dodatočný pancier, chrániaci čelo hlavy pred projektilom, ju nazývali českí a slovenskí vojaci v CK armáde “rohatka”. (*Obr. 5*)

Nemecká vojenská prilba vz. 1895 (pickelhaube) z lisovanej plsti s poľným kamuflážnym látkovým návlekom bez značenia pre dôstojníkov

Na jej čele sa nachádza kovová nemecká cisárska orlica a po jej bokoch kovový terčik s nemeckou cisárskou trikolórou. Tento typ prilbice používali takmer všetky oddiely nemeckej pechoty v I. svetovej vojne. (*Obr. 6*)

Uniforma príslušníka Československej légie v Taliansku

Jána Kubíka z moravskej obce Vnorovy, ktorý sa v tejto uniforme, po návrate do vlasti, pripojil ako dobrovoľník k vznikajúcemu československému vojsku na južnej Morave k tzv. “Slováckej brigáde” (7 peších

Téma: Prvá svetová vojna - Domáci a zahraničný odboj, Vojské uniformy

práporov pod vedením kapitána Hluchého). Jeho jadro tvorili talianski a francúzski legionári. Tá po zoskupení okamžite vyrazila na Slovensko, kde sa zúčastnila oslobodzovacích bojov v rokoch 1918-1919. (Obr.7)

Talianska plynová maska No 1. "Polivalente"

Konstrúcia vychádzala z francúzskej masky M2. Táto maska bola talianskou armádou používaná od konca roku 1916 do konca roku 1917. Počas ofenzívy nemeckej a rakúsko-uhorskej armády na rieke Isonzo utrpel 87. taliansky peší pluk obrovské straty práve vďaka tejto maske, nakoľko sa ukázalo, že voči nemeckému plynu nebola odolná. Maska pozostávala z 67 vrstiev gázy. Na jej plechovej schránke sa nachádza taliansky nápis: "Chi leva la maschera muore - Tenetela sempre con voi" Kto si dá masku dole zomrie - Noste ju vždy so sebou. (Obr. 8)

Zimná uniforma príslušníka 22. "Aragónskeho" streleckého pluku Československej légie vo Francúzsku

Pluk vznikol máji 1918 v Jarnacu a bojoval v bitkách - Marna, Vouziers, Chestres. Po presune do vlasti bojoval na Tešínsku proti Poľskej armáde a na Slovensku proti Maďarskej rubej armáde. Uniforma sa skladá z zimného saka, nohavíc a kabátu. Všetky súčasti sú z vnútornej strany zašpinené škvŕnami zaschnutej krvi, čo svedčí o zraneniach, ktoré utrpel jej nositeľ v boji. (Obr. 9)

Uniforma šikovateľa 4. streleckého pluku "Prokopa Holého Veľkého" československej légie v Rusku

Vznikol v auguste roku 1917 v Polonnojom a zúčastnil sa bitiek - Bachmač, Penza, Lipjagy, povolžská fronta, od jari 1919 bránil úsek Tranz-sibírskej magistrály na strednej Sibíri. (Obr. 10)

Námety na diskusiu:

Na čo slúžia uniformy? Aké sú praktické stránky uniforiem v boji?

Vytvor/nakresli:

Nakresli maskovanie vojakov v prostredí/teréne:

- v lese
- na poli
- v púšti
- v miestach, kde musia prebrodiť riekou

Aktivita spojená s prehliadkou výstavy:

- Nájdi na výstave ako sa počas vojny zmenila farba uniformy rakúsko-uhorskej armády.
- Nájdi na výstave aký je rozdiel medzi uniformou honvédskeho husárov rakúsko-uhorskej CK armády a uniformou uhorských Honvédov.